

Кзеррен), Калайдовичъ, П. М. Строевъ, Востоковъ и други. Между друго тѣ откриха въ своитѣ изследованія важни факти изъ областта на старо-българската литература и старо-българския (иначе староцърковнославянския) езикъ. Стига да спомнемъ тукъ класическитѣ трудове на А. Хр. Востокова („Разсужденіе и словенскомъ языкѣ“, 1820) и К. Ф. Калайдовича („Іоаннъ Екзархъ болгарскій“, Москва, 1829), — „первый въ наукѣ опытъ документальной исторіи „едва имовѣрной“ литературы славянъ начала X вѣка“, както се ирязява авторътъ на казаната студия за първитѣ руски трудове по изучаване на славянството. При това тия първи руски възторжени славяноведа изтъкваха и общо-славянското значение на старобългарската литература. На старитѣ българи почнали да гледатъ като на класически народъ между славянитѣ, а това направило да се заговорни и за *сегашнитѣ* българи. Особена заслуга въ това отношение се пада на *Юрий Из. Венелинъ*, авторъ на известната на всѣки българинъ книга „Древніе и нынѣшніе болгаре въ политическомъ, народописномъ, историческомъ и религіозномъ ихъ отношеніи къ Россіянамъ“, която се появила въ Москва тъкмо преди 100 години (1829 г.). „Издирванията на Венелина“, казва акад. Францевъ, „не сж блѣстѣли съ голѣма ученость, макаръ и да сж свидетелствували за несъмнена начетеность на автора въ историческитѣ извори; тѣ не сж обнаружвали елементи на историческа кригика, но не сж били лишени отъ извесно научно дързновение и полемично предизвикателство. За това пъкъ въ малката частъ, посветена на *сѣвременнитѣ* българи, изображавайки тѣхнитѣ черти отъ нравственъ и тѣлесенъ характеръ, Венелинъ проявява толкова дълбоко-сърдечно съчувствие къмъ поробенитѣ славянски братя и говори съ такова искрено вълнение за непоносимото положение на българитѣ, „изоставени на произвола на военната разюзданость на победителитѣ“, че съ своитѣ хуманни страници възбуди внимание и създаде общо разположение въ обществото къмъ нещастния народъ, „нѣкога най-благороденъ отъ всички славянски племена“. Въ московскитѣ кръгове, съ които се сблизилъ и подъ чието покровителство се е намиралъ, Венелинъ е правилъ и устна пропаганда въ полза на славянитѣ най-вече, разбира се, за българитѣ. Тѣй, въ една своя автобиографска бележка за сношенията си съ славянитѣ Погодинъ, който за своитѣ благодеяния къмъ българитѣ бива отсетне нареченъ отъ тѣхъ „отецъ всѣхъ болгаръ“, „попечитель“ и „отецъ бѣдной Болгаріи“, признава, че Венелинъ, карпато-русинъ, живѣлъ у него нѣкое време преди 30-тѣ години, много съдействувалъ да се раз-